

Прокопенко В. В.,
к. ю. н., доцент, доцент кафедри
морського та митного права
Національного університету
«Одеська юридична академія»
(м. Одеса, Україна)

УДК 351.713:656.6 (477)

ПОНЯТТЯ ТА ПРАВОВА ОСНОВА ДІЯЛЬНОСТІ ВОДНОГО ТРАНСПОРТУ УКРАЇНИ: МИТНИЙ АСПЕКТ

Стаття присвячена аналізу правової основи регулювання діяльності водного транспорту в Україні, пов'язаного з міжнародними перевезеннями. Встановлено, що в міжнародних актах та національному законодавстві паралельно застосовуються поняття «морський транспорт», «річковий транспорт», «водний транспорт», «внутрішній водний транспорт». Найбільш поширеним в міжнародних актах є застосування понять «морський транспорт», «річковий транспорт». Встановлено, що видавники міжнародних актів з кінця ХХ сторіччя вже застосовують поняття «морський транспорт» та «внутрішній водний транспорт».

Ключові слова: внутрішній водний транспорт, водний транспорт, міжнародні угоди, морський транспорт, національні нормативні акти, річковий транспорт.

Victor Prokopenko. Concept and Legal Framework of Activity of Water-carriage of Ukraine: Custom Aspect. – Article.

The article is sanctified to the analysis of legal framework of adjusting of activity of the water-carriage in Ukraine, related to international transportations. It is set that in international acts and national legislation a concept «marine transport», «river transport», «water-carriage», «internal water-carriage», are used in parallel. Most widespread in international acts is application of concepts «marine transport», «river transport». It is set that the publishers of international acts from the end of the twentieth century already apply a concept «marine transport» and «internal water-carriage».

Keywords: internal water-carriage, water-carriage, international agreements, marine transport, national normative acts, river transport.

Прокопенко В. В. Понятие и правовая основа деятельности водного транспорта Украины: таможенный аспект. – Статья.

Статья посвящена анализу правовой основы регулирования деятельности водного транспорта в Украине, связанного с международными перевозками. Установлено, что в международных актах и национальном законодательстве параллельно применяются понятия «морской транспорт», «речной транспорт», «водный транспорт», «внутренний водный транспорт». Наиболее распространенным в международных актах является применение понятий «морской транспорт», «речной транспорт». Установлено, что издатели международных актов с конца XX века уже применяют понятие «морской транспорт» и «внутренний водный транспорт».

Ключевые слова: внутренний водный транспорт, водный транспорт, международные соглашения, морской транспорт, национальные нормативные акты, речной транспорт.

Водний транспорт є одним із найдешевших, а екологічні навантаження на природні комплекси є найменшими. Перевезення вантажів і пасажирів здійснюється, в т. ч., і водним транспортом, на який в Україні припадає 9% загального вантажообігу. Для організації перевезень пасажирів і вантажів використовують природний водний шлях. В Україні є три великі річки (Дніпро, Дністер, Дунай), які є внутрішніми судноплавними шляхами, а також невеликі і малі річки, канали, озера і лимани. Крім того, Україна є морською державою, оскільки має вихід до Чорного і Азовського морів.

Дослідження, присвячені водному транспорту здебільшого стосуються здійсненню управління ним, підвищення конкурентоспроможності серед інших видів транспорту, а також господарським відносинам у цій сфері. У галузі митної справи дослідження водного транспорту проводились неодноразово. Так, здійсненню митних процедур на морському та річковому транспорті присвячували свої роботи Є. В. Додін, П. В. Пашко, виключно морському транспорту – О. О. Зотенко, С. А. Трофімов тощо. Однак всі публікації датуються періодом дії МК України 2002 р., який з 01.06.2012 р. втратив чинність. Саме тому метою статті є аналіз правової основи регулювання діяльності водного транспорту в Україні, пов'язаної з міжнародними перевезеннями.

У національному законодавстві (причому в нормативних актах різної юридичної сили) паралельно застосовуються поняття «морський, річковий транспорт», «водний транспорт». В Кодексі України про адміністративні правопорушення переважно використо-

ується поняття «морський, річковий транспорт», але зустрічаються статті, в яких застосовується поняття «водний транспорт», наприклад ст. ст. 135, 135-1, 225, 236 [1]. В Податковому кодексі України законодавець рівною мірою застосовує поняття «морський, річковий транспорт» (ст. ст. 185, 195) та «водний транспорт» (ст. ст. 252, 255) [2]. В Митному кодексі України законодавець також оперує поняттям «водний транспорт» (ст. ст. 186, 188, 227, 335), а глава 30 має назву «Митні формальності на морському і річковому транспорті» [3].

У Кримінальному кодексі України (ст. ст. 276, 280) [4], Законах України «Про страхування» (п. 8 ч. 4 ст. 6) [5], «Про поштовий зв'язок» (ч. 4 ст. 22) [6], «Про поводження з радіоактивними відходами» (ч. 4 ст. 19) [7], «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» (ст. ст. 32, 38, 47) [8] застосовується виключно поняття «водний транспорт».

У ст. 21 Закону України «Про транспорт» до транспорту загального користування віднесені морський та річковий і аж ніяк не використовується поняття «водний транспорт» [9]. В Положеннях про Міністерство інфраструктури України [10] та Державну службу морського та річкового транспорту України [11] застосовується виключно поняття «морський, річковий транспорт».

Щодо міжнародних актів з досліджуваної проблематики необхідно констатувати, що в Конвенції ООН з морського права [12] взагалі відсутнє поняття «водний транспорт», втім як і поняття «морський, річковий транспорт».

В Угоді про міжнародне залізничне вантажне сполучення (УМВС) від 01.11.1951 р. [13], Угоді про міжнародне пряме змішане залізнично-водне сполучення (МЗВС) від 14.12.1959 р. [14], Основній багатосторонній угоді про міжнародний транспорт щодо розвитку коридору Європа – Кавказ – Азія від 08.09.1998 р. [15], Інструкції про порядок оформлення перевізних документів, справляння провізних платежів при перевезеннях вантажів в міждержавному і в міжнародних сполученнях від 21.04.1994 р. [16] використовується лише поняття «водний транспорт».

Необхідно звернути увагу на деякі статті Угоди про асоціацію між Україною з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони щодо застосування в ній досліджуваної термінології. Так, ст. 135 вказаної Угоди носить назву «Міжнародний морський

транспорт», в якій мова йде про міжнародні морські перевезення, за виключенням внутрішніх морських перевезень, а в ст. 136 вже застосовується поняття «внутрішній водний транспорт» [17].

Крім того, Україна приєдналась до Будапештської конвенції про договір перевезення вантажів внутрішніми водними шляхами від 22.06.2001 р., згідно з Законом України від 17.04.2014 р. [18], в якій також використовується поняття «внутрішній водний транспорт».

Поняття «морський транспорт» та «внутрішній водний транспорт» застосовується і в правилах Інкотермс [19], які були розроблені Міжнародною торговою палатою і врегульовують не тільки відносини між продавцями і покупцями в рамках договорів купівлі-продажу, але й напряду впливають на визначення митної вартості товарів при їх доставці до місця призначення. Крім того, виключно для морського та внутрішнього водного транспорту використовуються наступні терміни: FAS – франко вздовж борту судна (... назва порту відвантаження); FOB – франко-борт (... назва порту відвантаження); CFR – вартість і фрахт (... назва порту призначення); CIF – вартість, страхування та фрахт (... назва порту призначення); DES – поставка з судна (... назва порту призначення); DEQ – поставка з причалу (... назва порту призначення).

Вважаємо, що в розмежування таких понять як «міжнародний морський транспорт», «внутрішній водний транспорт» у вказаних актах покладено зміст поняття «внутрішні води». Згідно з Конвенцією ООН з морського права, до внутрішніх вод належать води, що знаходяться в сторону берега відносно базової лінії територіальних вод, за виключенням таких для держав-архіпелагів. Іншими словами до внутрішніх вод необхідно віднести водну територію держави, за виключення територіальних вод, а саме: морські води, розташовані у бік берегів від лінії, прийнятої для відрахування ширини територіального моря, а також акваторії портів, води бухт, проток, лиманів і заток, води річок, озер та інших водойм, береги яких лежать у межах держави.

До речі, у Верховній Раді України зареєстрований проект Закону № 2475а-3 від 16.05.2017 р. з однойменною назвою «Про внутрішній водний транспорт» [20]. Аналіз змісту цього проекту Закону дозволяє стверджувати, що нормотворець не виокремлює морський, річковий транспорт, а використовує поняття «внутрішній водний транспорт», призначений для здійснення перевезення внутрішніми водними шляхами вантажів та/або пасажирів.

На жаль, вже в проекті Закону № 2475а-3 від 16.05.2017 р. містяться помилки щодо застосування єдиної термінології. Так, до внутрішніх водних шляхів, крім річок, озер, ставків, водосховищ або каналів, придатних для судноплавства у межах сухопутної території України, також віднесені внутрішні морські води та територіальне море України, що визначені Законом України «Про державний кордон України».

Але в Законі України «Про державний кордон України» відсутнє таке поняття, як «внутрішні морські води». Стаття 6 цього Закону присвячена «внутрішнім водам», до яких, до речі, також входять морські води, розташовані в бік берега від прямих вихідних ліній, прийнятих для відліку ширини територіального моря України [21]. У зв'язку з цим, вважаємо необхідним рекомендувати відповідному комітетові Верховної Ради України внести відповідні зміни до вказаного законопроекту, що дозволить уникнути в майбутньому застосування різної термінології.

Водночас положення Стратегії імплементації положень директив та регламентів Європейського Союзу у сфері міжнародного морського та внутрішнього водного транспорту («дорожня карта»), схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11.10.2017 р. № 747-р [22] передбачають імплементацію Директиви Ради № 96/75/ЄС від 19.11.1996 р. про системи фрахтування та ціноутворення на національному та міжнародному внутрішньому водному транспорті, у т. ч. відповідно до Угоди про асоціацію, підтверджують необхідність використання термінології законодавства Європейського Союзу.

Тим не менш, у спільному наказі Міністерства оборони України та Міністерства інфраструктури України від 12.10.2016 р. № 526/350 міститься визначення поняття «водний транспорт», під яким розуміють підприємства морського та річкового транспорту, які здійснюють перевезення пасажирів і вантажів, морські та річкові порти, суднобудівельні та судноремонтні заводи, підприємства водних шляхів, галузеві науково-дослідні (науково-технічні) установи і проектно-конструкторські організації та інші підприємства всіх форм власності, що забезпечують роботу водного транспорту, а також морські і річкові транспортні, промислові, добувні та інші судна і самохідні плаваючі споруди [23].

Наведене поняття є досить масивним і не містить визначення зазначеного поняття, а представляє собою перелік різних неодно-

рідних об'єктів пов'язаних з водним транспортом. Необґрунтовано здійснюється деталізація видів підприємств водного транспорту, які відносяться до цього поняття, при чому зрештою перелік цих підприємств не є вичерпним. Крім того, у запропонованому визначенні поєднується дві протилежні складові, з одного боку акцентується увага на тому, що водний транспорт складається з певних підприємств, з іншого – окремих видів водного транспорту, а саме судна і самохідні плаваючі споруди. Також не цілком коректним є зазначення в цьому переліку поняття «морські порти», під яким розуміють, відповідно до п. 6 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про морські порти України» [24], визначені межами територію (частина сухопутної території України) та акваторію (визначена межами частина водного об'єкта (об'єктів), обладнані для здійснення певних видів діяльності.

Слід звернути увагу на спеціальну літературу щодо оперування досліджуваними поняттями. Так, в навчальному посібнику «Транспортне право України» за заг. ред. В. К. Гіжевського, Е. Ф. Демського 2008 р. [25, с. 167] (глава 6), підручнику «Транспортне право» за заг. ред. М. Л. Шелухіна (2.3 глави 2) [26, с. 69] містяться окремі глави, які мають назву «Водний транспорт», але структурно ці глави складаються із підпунктів, присвячених морському, річковому транспорту. В підручнику «Транспортне право України» за заг. ред. В. К. Гіжевського, Е. Ф. Демського, А. В. Мілашевича [27, с. 88] в розділі VII виокремлюється водний транспорт поряд з іншими видами транспорту.

Таким чином, на рівні доктринальних розробок використовується поняття «водний транспорт», який у свою чергу поділяється на морський та річковий.

Не викликає сумнівів, що поняття «водний транспорт» має право на існування, яке об'єднує два різновиди – морський та річковий. Враховуючи тенденцію видавників міжнародних актів з проблематики водного транспорту щодо застосування з кінця ХХ ст. замість поняття «річковий транспорт» поняття «внутрішній водний транспорт», вважаємо доцільним в положеннях чинного законодавства України використовувати поняття «морський транспорт» та «внутрішній водний транспорт». При цьому внутрішній водний транспорт здійснює перевезення річками, озерами, каналами, водосховищами, а морський транспорт здійснює перевезення морем, океанами і прилеглими акваторіями.

У зв'язку з цим пропонується внести відповідні зміни до МК України та інших актів чинного законодавства з метою забезпечення однакового застосування понятійно-категоріального апарату. Беззаперечно, такі зміни забезпечать виконання вимог щодо приведення національного законодавства у відповідність до законодавства ЄС, в частині використання єдиної термінології.

Порядок здійснення міжнародних перевезень морським та внутрішнім водним транспортом регламентується як міжнародними нормативними актами, так і національними (акцентується увага виключно на угодах, присвячених перевезенню вантажів, пасажирів та багажу). До міжнародних нормативних актів у досліджуваній сфері необхідно віднести Міжнародну конвенцію про уніфікацію деяких правил про коносамент від 25 серпня 1924 р., відому як Гаазькі правила [28] та Протокол про зміни до Міжнародної конвенції про уніфікацію деяких правил, що стосуються коносаментів, підписаної в Брюсселі 25 серпня 1924 р., відомий у світі як Правила Вісбі [29]. Україна de-facto дотримується норм зазначеної Конвенції та Протоколу. Законом України від 15 липня 1994 р. [30] Україна приєдналась до Афіньської конвенції про перевезення морем пасажирів та їх багажу від 13 грудня 1974 р. та Протоколу 1976 р. до неї.

Постановою Кабінету Міністрів України від 21 вересня 1993 р. № 775 Україною була прийнята Конвенція про полегшення міжнародного морського судноплавства 1965 року з поправками [31], в якій проведена деталізація митних формальностей у випадку прибуття або відправлення судна закордонного плавання, членів екіпажу, пасажирів, багажу, вантажу тощо. Однак положення цієї Конвенції не застосовуються до воєнних кораблів та прогулянкових яхт.

Щодо міжнародних річкових перевезень необхідно звернути увагу на Конвенцію про режим судноплавства по Дунаю 1948 р. [32], Братиславські угоди 1955 р., які представляють собою три окремі договори – Угоду про загальні умови перевезення вантажів, Угоду про єдині тарифи, Угоду про буксирування, надання допомоги при аваріях та агентуванні [33], а також Будапештську конвенцію про договір перевезення вантажів внутрішніми водними шляхами (КПВВ) від 22.06.2001 р., яка була ратифікована Законом України від 17 квітня 2014 р. [18]. Саме цією конвенцією було уніфіковано правову базу в галузі укладення договорів річкових вантажних перевезень.

Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур деякою мірою також врегульовує питання щодо митних фор-

мальностей на морському та річковому транспорті. Так, спеціальні додатки Е та J містять норми щодо здійснення митних формальностей: при переміщенні товарів у каботажних перевезеннях (нас цікавить виключно переміщення іноземних товарів в таких перевезеннях); які виконуються до припасів [34].

Основними міжнародними договорами, які регулюють морські та внутрішні водні перевезення, є міжурядові угоди про торговельне судноплавство або про судноплавство внутрішніми водними шляхами і Україна наразі є учасником більше 30 міжурядових угод з країнами Європи (наприклад, Грецією, Францією, Хорватією, Латвією), Азії (наприклад, В'єтнамом, Індією, Китаєм, Республікою Корея), близького Сходу (наприклад, Ізраїлем, Іраном, Йорданією, Лівією), Африки (наприклад, Єгиптом, Марокко). Найбільша частина цих угод стосується морського торговельного судноплавства, але є угоди виключно про судноплавство внутрішніми водними шляхами, наприклад, Угода між Кабінетом Міністрів України і Урядом Республіки Білорусь про судноплавство внутрішніми водними шляхами від 06.02.1998 р. [35], Угода між Урядом України та Урядом Федеративної Республіки Німеччина про судноплавство на внутрішніх водних шляхах від 14.07.1998 р. [36].

Практично в кожній міжурядовій угоді мова йде про всебічне сприяння реалізації принципу свободи торговельного мореплавства та прискорення і спрощення здійснення митних та усіх інших формальностей. В деяких угодах передбачений форс-мажор щодо звільнення від митних податків та зборів у випадку, якщо судно зазнало пошкоджень, а вантаж і майно, вивантажені або врятовані з судна на територію держави іншої договірної сторони. Звісно, деталізація митних формальностей не міститься в жодній угоді.

Враховуючи тему дослідження, звернемо увагу виключно на національні нормативні акти, пов'язані із регулюванням митних формальностей на цьому виді транспорту. Перш за все, це МК України, деякою мірою Кодекс торговельного мореплавства України, Закон України «Про морські порти України», а із підзаконних актів – постанова КМ України від 21 травня 2012 р. № 451, якою затверджені Типова технологічна схема пропуску через державний кордон осіб, автомобільних, водних, залізничних та повітряних транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними [37] та Типова технологічна схема здійснення митного контролю водних транспортних засобів

перевізників і товарів, що переміщуються ними, у пунктах пропуску через державний кордон [37], наказ Міністерства фінансів України від 10.03.2015 р. № 308 «Про затвердження Порядку виконання митних формальностей на морському та річковому транспорті» [38]. У перелічених нормативних актах містяться норми, які врегульовують порядок виконання митних формальностей, пов'язаних зі здійсненням митного контролю та митного оформлення суден закордонного плавання, товарів (вантажу), пасажирів, які переміщуються через митний кордон України.

Таким чином, правову основу діяльності морського та внутрішнього водного транспорту складають міжнародні та національні акти. Серед міжнародних актів є багатосторонні, регіональні і двосторонні угоди, серед яких, у свою чергу, необхідно виокремити міжнародні акти щодо морських перевезень та внутрішніх водних (річкових) перевезень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон Української РСР від 07.12.1984 р. № 8073-X. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/page>
2. Податковий кодекс України, 2010. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Митний кодекс України, 2012. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
4. Кримінальний кодекс України, 2001. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
5. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр>
6. Про поштовий зв'язок: Закон України від 04.10.2001 р. № 2759-ІІІ. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2759-14>
7. Про поведження з радіоактивними відходами: Закон України від 30.06.1995 р. № 255/95-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/255/95-вр>
8. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 р. № 4004-ХІІ. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4004-12/page>
9. Про транспорт: Закон України від 10 листопада 1994 р. № 232/94-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/232/94-вр>
10. Про затвердження Положення про Міністерство інфраструктури України: постановою Кабінету Міністрів України від 30 червня 2015 р. № 460 // Офіційний вісник України. 2015. № 54. Ст. 1755.
11. Про утворення Державної служби морського та річкового транспорту України: постановою Кабінету Міністрів України від 06.09.2017 р. № 1095 // Офіційний вісник України. 2018. № 10. Ст. 357.

12. Конвенція ООН з морського права 1982 р. URL: <http://consultant.parus.ua/?doc=0005WDC64C>
13. Угода про міжнародне залізничне вантажне сполучення (УМВС) від 01.11.1951 р. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/998_011
14. Угода про міжнародне пряме змішане залізнично-водне вантажне сполучення (МЗВС) від 14.12.1959 р. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/998_402
15. Основна багатостороння угода про міжнародний транспорт щодо розвитку коридору Європа – Кавказ – Азія від 08.09.1998 р. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/998_022
16. Інструкція про порядок оформлення перевізних документів, справляння провізних платежів при перевезеннях вантажів в міждержавному і в міжнародних сполученнях від 21.04.1994 р. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/998_030
17. Угода про асоціацію між Україною з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011
18. Про ратифікацію Будапештської конвенції про договір перевезення вантажів внутрішніми водними шляхами (КПВВ) від 22.06.2001 р.: Закон України від 17.04.2014 р. № 1229-VII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1229-18>
19. Інкотермс Офіційні правила тлумачення торговельних термінів Міжнародної торгової палати від 2000 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/988_007
20. Про внутрішній водний транспорт: проект Закону України від 16.05.2017 р. № 2475а-3 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62046
21. Про державний кордон України: Закон України від 4 листопада 1991 р. № 1777-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/232/94-вр>
22. Про схвалення Стратегії імплементації положень директив та регламентів Європейського Союзу у сфері міжнародного морського та внутрішнього водного транспорту («дорожньої карти»): постанова Кабінету Міністрів України від 11.10.2017 р. № 747-р. // Офіційний вісник України. 2017. № 86. Ст. 2622.
23. Про затвердження Інструкції з планування і управління військовими перевезеннями водним транспортом у Збройних Силах України: наказ Міністерства оборони України, Міністерства інфраструктури України від 12.10.2016 р. № 526/350// Офіційний вісник України. 2017. № 3. Ст. 81.
24. Про морські порти України: Закон України від 17 травня 2012 р. № 4709-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4709-17>
25. Демський Е. Ф., Гіжевський В. К. Транспортне право України: навч. посібник / за заг. ред. В. К. Гіжевського, Е. Ф. Демського. – Київ: Атіка, 2008. 292 с.
26. Шелухін М. Л., Антонюк О. І., Вишнівецька В. О. Транспортне право України: підручник для студ. вищ. навч. закл. / за ред. М. Л. Шелухіна. – Київ: ВД «Ін Юре», 2008. 896 с.
27. Гіжевський В.К., Демський Е.Ф., Мілашевич А.В. Транспортне право України: підруч. – Київ: Атіка, 2010. 200 с.
28. Международная конвенция об унификации некоторых правил о коносаменте 1924 года. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_221

29. Протокол об изменении Международной конвенции об унификации некоторых правил о коносаменте, подписанной в Брюсселе 25 августа 1924 года (Правила Висби). URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/896_010
30. Про приєднання України до Афі́нської конвенції про перевезення морем пасажирів та їх багажу 1974 року і Протоколу 1976 року до неї: Закон України від 15 липня 1994 р. № 115/94-ВР. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/115/94-вр>
31. Про прийняття Україною Конвенції про полегшення міжнародного морського судноплавства 1965 року з поправками: постанова Кабінету Міністрів України від 21 вересня 1993 р. № 775. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/775-93-п>
32. Конвенція про режим судноплавства на Дунаї від 1948 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_175
33. Договор о сотрудничестве дунайских пароходств – участников Братиславских соглашений. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/998_114
34. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур від 18.05.1973 р. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_643/page
35. Угода між Кабінетом Міністрів України і Урядом Республіки Білорусь про судноплавство внутрішніми водними шляхами від 06.02.1998 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/112_161
36. Угода між Урядом України та Урядом Федеративної Республіки Німеччина про судноплавство на внутрішніх водних шляхах від 14.07.1998 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/276_063
37. Питання пропуску через державний кордон осіб, автомобільних, водних, залізничних та повітряних транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 травня 2012 р. № 451 // Офіційний вісник України. 2012. № 40. Ст. 1546.
38. Про затвердження Порядку виконання митних формальностей на морському та річковому транспорті: наказ Міністерства фінансів України від 10.03.2015 р. № 308 // Офіційний вісник України. 2015. № 39. Ст. 1175.

